

**JELENTÉS A GÖNYÜ – SZOB KÖZTI DUNA-SZAKASZ (1791 – 1708 fkm)
2013. AUGUSZTUS – 2014. ÁPRILIS IDŐSZAKÁNAK VÍZIMADÁR
FELMÉRÉSEIRŐL**

REPORT ON THE WATERBIRD CENSUSES OF THE DANUBE RIVER BETWEEN
GÖNYÜ AND SZOB (River kms 1791–1708) DURING THE PERIOD AUGUST 2013
AND APRIL 2014.

Faragó Sándor

Magyar Vízivad Kutató Csoport, Nyugat-magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet
Hungarian Waterfowl Research Group, Institute of Wildlife Management and Vertebrate Zoology,
University of West-Hungary, H-9400 Sopron, Ady Endre u. 5., Hungary

1. BEVEZETÉS

Jelen dolgozat a Magyar Vízivad Monitoring (MVvM) megfigyelési egységeként nyilvántartott Gönyü és Szob közötti Duna szakasza valamennyi vízimadár-fajjal kibővített számlálásainak eredményeiről a **32. vizsgálati időszak** alapján ad jelentést (részletes előzmény összefoglalóját lásd FARAGÓ, 2015).

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

A megfigyeléseket – a vizsgálatok 1982-es megindulása óta standardizált módon (FARAGÓ, 1996, 1997) – 2013 augusztusa és 2014 áprilisa között, havonta egy alkalommal az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság Atlasz–II. hajójáról végeztük. A korábbi tapasztalatoknak megfelelően, nem folytattunk megfigyelést május, június és július hónapokban. A megfigyelések száma a szezonban így hagyományosan **9** nap volt (nyár végi aspektus: 2013. augusztus 28., szeptember 11. – 2 nap; őszi aspektus: október 21., november 20. – 2 nap; téli aspektus: december 18., 2014. január 21., február 19. – 3 nap; tavaszi aspektus: március 18., április. 15 – alkalmazkodva a hajó kitűzési munkájához.

A számlálások eredményeit a 83 folyamkilométerre vonatkoztatva fajonként összesen, illetve 5 folyamkilométerre, mint sűrűségegységre vonatkoztatva adjuk meg. A fajok esetében a teljes latin név helyett az abból képzett hat betűs ún. EURING kódot adjuk meg.

A vízimadár állomány mennyiségét és fajösszetételét meghatározza a vízállás, ennek megfelelően megadjuk a vizsgált szakasz három vízmércéjén (Gönyü, Komárom és Esztergom) a megfigyelési napokon feljegyzett vízállásadatokat (**1. táblázat**).

1. táblázat: Vízállások napi adatai a gönyüi, komáromi és esztergomi vízmércéknél

Table 1: Daily water level at the Gönyü, Komárom and Esztergom water gauges

Település Settlement	2013. aug. 28.	2013. szept. 11.	2013. okt. 21.	2013. nov. 20.	2013. dec. 18.	2014. jan. 21.	2014. febr. 19.	2014. márc. 18.	2014. ápr. 15.
Gönyü	140	40	129	94	35	30	51	33	43
Komárom	181	104	197	172	119	111	130	117	113
Esztergom	154	80	178	157	105	94	122	87	91

3. EREDMÉNYEK

A számlálások eredményeit és a számított sűrűségértékeket az **2. és 3. táblázat** mutatja.

A legnagyobb *példányszámot* (n=4413) decemberben rögzítettük, míg a legkevesebb madarat áprilisban (n=682) számláltunk. Előbbi esetben a telelésre érkező madarakkal dúsult fel a folyó, utóbbiban tulajdonképpen csak azt itt fészkelőket, s néhány vendéget lehet látni.

A megfigyelt *fajsám* januárban (tehát ugyancsak télen) volt a legmagasabb (16 faj), októberben és áprilisban pedig csak 6 fajt láttunk. A 9 észlelés során egyébként **23 faj** figyelhetünk meg.

2. táblázat: A vízimadár számlálások eredményei (példány) a Duna Gönyü – Szob közti 83 km-es folyam-szakaszon a 2013/2014-es szezonban

Table 2: Results of waterbird censuses (number of birds) of 83 km long Danube section between Gönyü and Szob in the season 2013/2014

Faj <i>Species</i>	2013. aug. 28.	2013. szept. 11.	2013. okt. 21.	2013. nov. 20.	2013. dec. 18.	2014. jan. 21.	2014. febr. 19.	2014. márc. 18.	2014. ápr. 15.
CYGOLO	0	2	0	2	13	9	17	13	13
ANSFAB	0	0	0	0	0	6	0	0	0
ANACRE	0	0	0	0	0	45	0	0	0
ANAPLA	224	425	1762	2258	2678	2086	1554	480	101
ANAACU	0	0	0	0	0	0	0	1	0
ANAQUE	0	0	0	0	0	0	0	12	0
AYTFER	0	0	0	4	0	11	0	0	0
AYTFUL	0	0	0	6	335	16	102	27	0
BUCCLA	0	0	0	27	245	426	774	15	0
MERALB	0	0	0	0	5	4	1	0	0
MERMER	0	0	0	10	32	42	8	3	0
PODCTUS	0	2	0	2	0	0	0	2	0
PHACAR	89	239	856	759	788	314	490	777	437
EGRGAR	0	1	0	0	0	0	0	0	0
EGRALB	10	12	0	0	25	5	7	3	4
ARDCIN	7	25	12	7	9	6	57	116	101
HALALB	0	0	1	0	0	3	0	1	0
PANHAL	0	0	0	0	0	0	0	1	0
VANVAN	0	0	0	0	0	0	0	17	0
LARRID	175	563	74	117	203	594	106	285	23
LARCAN	49	27	8	40	15	46	0	6	0
LARMIC	197	166	111	56	65	49	7	12	3
STEALB	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyedszám <i>Individuals</i>	754	1462	2824	3288	4413	3662	3123	1771	682
Fajsám <i>Number of species</i>	8	10	7	12	12	16	11	17	7

Az alkalmi megjelenésű, vagy kis létszámmal (esetenként <100 pd) előforduló fajok a *Cygnus olor* (max. 17 pd), az *Anser fabalis* (6 pd), az *Anas crecca* (max. 45 pd), az *Anas acuta* (1 pd), az *Anas querquedula* (max. 12 pd), az *Aythya ferina* (max. 11 pd), a *Mergus*

albellus (max. 5 pd), a *Mergus merganser* (max. 42 pd), a *Podiceps cristatus* (max. 2 pd), az *Egretta garzetta* (1 pd), az *Egretta alba* (max. 25 pd), a *Haliaeetus albicilla* (max. 3 pd), a *Pandion haliaetus* (1 pd), a *Vanellus vanellus* (17 pd), a *Larus canus* (max. 49 pd) és a *Sternula albifrons* (3 pd) voltak.

3. táblázat: A vízimadár számlálások eredményei (sűrűség – példány/5 fkm) a Duna Gönyü – Szob közti 83 km-es folyam-szakaszon a 2013/2014-es szezonban

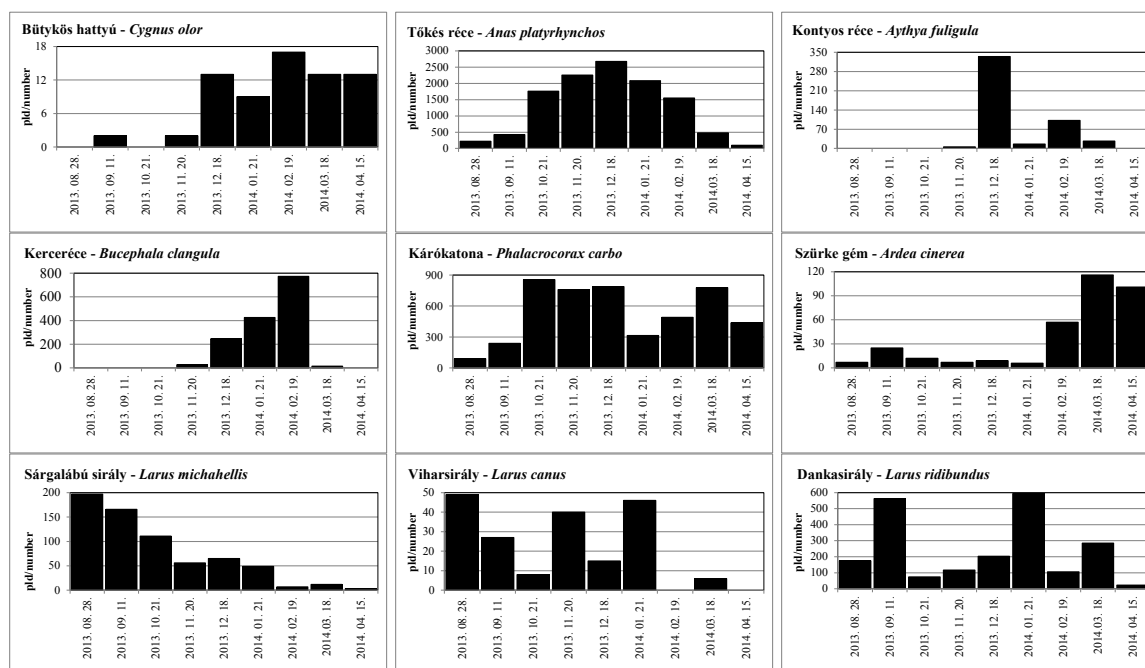
Table 3: Results of waterbird censuses (density – number/5 km) of 83 km long Danube section between Gönyü and Szob in the season 2013/2014

Faj Species	2013. aug. 28.	2013. szept. 11.	2013. okt. 21.	2013. nov. 20.	2013. dec. 18.	2014. jan. 21.	2014. febr. 19.	2014. márc. 18.	2014. ápr. 15.
CYGOLO	0,00	0,12	0,00	0,12	0,78	0,54	1,02	0,78	0,78
ANSFAB	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,36	0,00	0,00	0,00
ANACRE	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,71	0,00	0,00	0,00
ANAPLA	13,49	25,60	106,14	136,02	161,33	125,66	93,61	28,92	6,08
ANAACU	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,06	0,00
ANAQUE	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,72	0,00
AYTFER	0,00	0,00	0,00	0,24	0,00	0,66	0,00	0,00	0,00
AYTFUL	0,00	0,00	0,00	0,36	20,18	0,96	6,14	1,63	0,00
BUCCLA	0,00	0,00	0,00	1,63	14,76	25,66	46,63	0,90	0,00
MERALB	0,00	0,00	0,00	0,00	0,30	0,24	0,06	0,00	0,00
MERMER	0,00	0,00	0,00	0,60	1,93	2,53	0,48	0,18	0,00
PODCRI	0,00	0,12	0,00	0,12	0,00	0,00	0,00	0,12	0,00
PHACAR	5,36	14,40	51,57	45,72	47,47	18,92	29,52	46,81	26,33
EGRGAR	0,00	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
EGRALB	0,60	0,72	0,00	0,00	1,51	0,30	0,42	0,18	0,24
ARDCIN	0,42	1,51	0,72	0,42	0,54	0,36	3,43	6,99	6,08
HALALB	0,00	0,00	0,06	0,00	0,00	0,18	0,00	0,06	0,00
PANHAL	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,06	0,00
VANVAN	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,02	0,00
LARMIC	11,87	10,00	6,69	3,37	3,92	2,95	0,42	0,72	0,18
LARCAN	2,95	1,63	0,48	2,41	0,90	2,77	0,00	0,36	0,00
LARRID	10,54	33,92	4,46	7,05	12,23	35,78	6,39	17,17	1,39
STEALB	0,18	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Összes sűrűség Total density	45,42	88,07	170,12	198,07	265,84	220,60	188,13	106,69	41,08

A nagyobb létszámú (esetenként >100 pd) fajok esetében részletesebb elemzést is adunk.

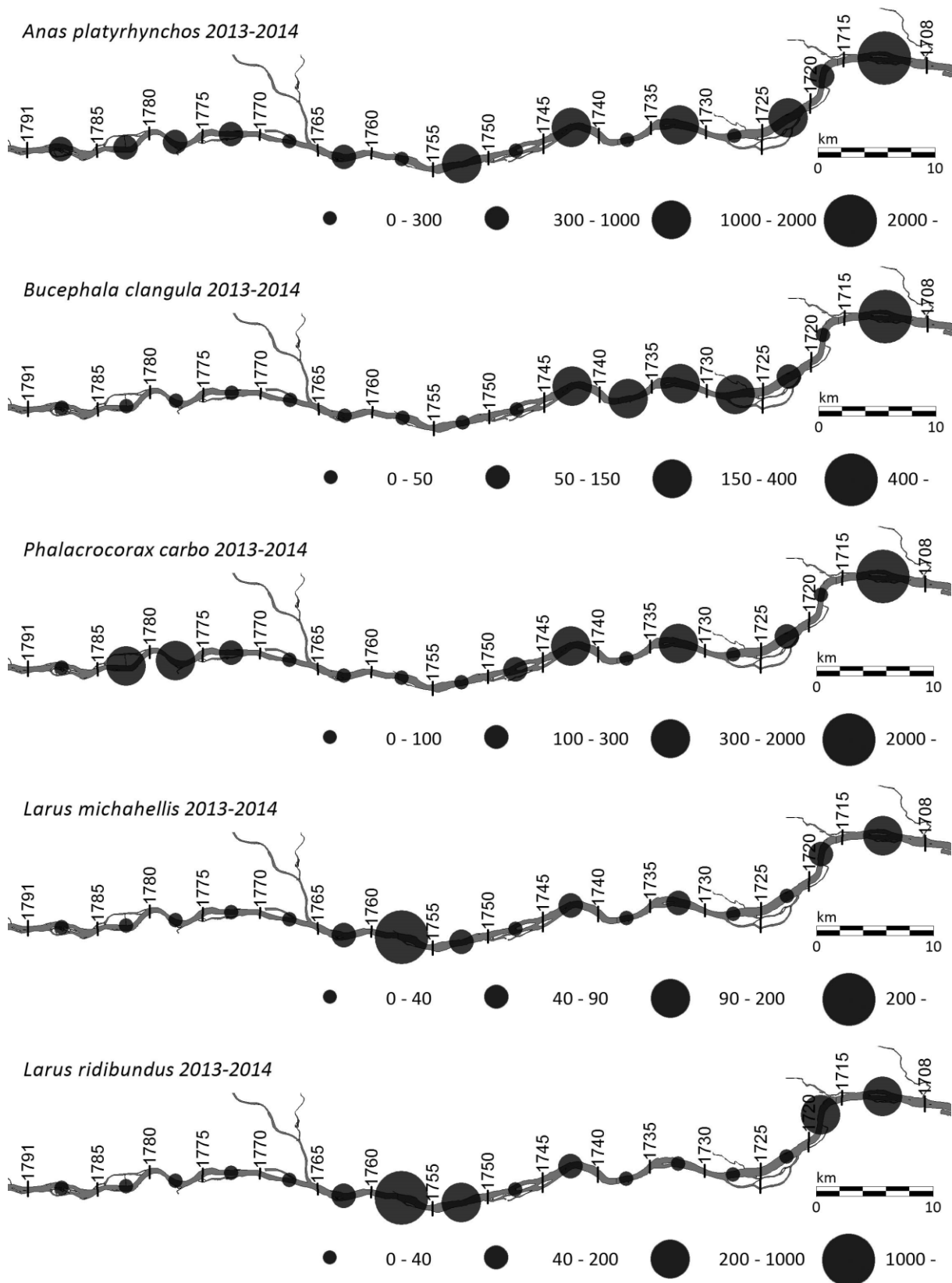
• **Tökés réce** (*Anas platyrhynchos*) – A megfigyelt mennyiség 101–2678 pd volt. A nyár végi egyedszám (224 pd) fokozatos feldúsulása következett be a decemberi tetőzésig. Januártól folyamatos elvonulás volt észlelhető, majd már csak a megkésettek és a környéken fészkelők maradtak (**1. ábra**). Az összes megfigyelt tökés réce (n=11 568 pd) eloszlása alapján a legnagyobb koncentrációk Szob, Dunaalmás, Süttő, Nyergesújfalu és Esztergom felett voltak észlelhetők (**2. ábra**).

- **Kárókatona** (*Phalacrocorax carbo*) – A megfigyelt mennyiség 89–856 pd volt. A nyár végi egyedszám (89 pd) folyamatosan növekedett az októberi tetőzésig (856 pd). Ezt követően novemberben és decemberben némileg alacsonyabb szinten állandósult létszáma (759 és 788 pd). Átmeneti januári visszaesés (314 pd) után, februártól részben a kóborlókkel, részben a fészkelni érkezőkkel márciusra ismét feldúsult (777 pd). Ezt követően szokásosan enyhe csökkenést észleltünk, ami talán azzal is magyarázható, hogy a fészkelők már nem észlelhetők teljes egyedszámában, illetve az állomány egy rész a szomszédos halastavakra is elhúzhat halászni. A kárókatónának a vizsgált Duna szakaszon 3 fészektelepe ismert, ahol 2014-ban becslésünk szerint **270-275 pár** fészelt (Zsidó-sziget: 120 pár, Süttő-sziget: 50–55 pár, Helemba-sziget: 100 pár), ami mintegy 50 párral több az előző évhez viszonyítva. Az összes megfigyelt kárókatona (n=4749 pd) eloszlása alapján a legnagyobb koncentrációk Szob, Dunaalmás, Süttő, Nyergesújfalu és Esztergom térségében voltak észlelhetők (**2. ábra**). Az ácsi fészektelep vidékén változatlanul kisebb volt a koncentráció, véleményünk szerint a madarak a közeli Szigetköz halban gazdagabb területeit keresik fel táplálkozni.
- **Kerceréce** (*Bucephala clangula*) – A megfigyelt mennyiség 0–774 pd volt, november és március között volt jelen a Dunán. Megérkezése után fokozatosan töltődött fel létszáma februárig (774 pd), majd – márciusban drasztikus mennyiségi csökkenés után (15 pd) – áprilisra eltűnt a Dunáról (**1. ábra**). Az összes megfigyelt kerceréce (n=1487 pd) eloszlása alapján a legnagyobb koncentrációk Szob térségében, illetve a Süttő–Lábatlan–Nyergesújfalu közötti 15 km-es folyamszakaszon voltak észlelhetők. Hagyományosan a Süttő alatti folyamszakaszon nagyobb a létszáma (**2. ábra**).

1. ábra: A domináns vízimadárfajok dinamikája 2013/2014-es szezonban
 Figure 1: Dynamics of dominant waterbird species in the season 2013/2014

- **Dankasirály** (*Larus ridibundus*) – A megfigyelt mennyiség 23–594 pd volt. A nyár végi 175 pd-os induló létszám – egy októberi átmeneti feldúsulás (563 pd) után – októberre csaknem a harmadára csökkent, majd fokozatosan emelkedett januárig, amikor is elérte maximumát (594 pd). Ezt követően a madarak elvonultak fészkelni, néhány kóborló, táplálkozó példány maradt áprilisra (23 pd) (**1. ábra**). Legnagyobb gyülekezőhelyei – együtt a

2. ábra: Az 5 leggyakoribb vízmadárfaj diszperziója
Figure 2: The dispersion of 5 top waterbird species

sárgalábú sirállyal – Almásfüzitő, Szob, továbbá Dunaalmás és Esztergom térségének zátonyainál, közárásainál voltak (**2. ábra**).

- **Kontyos réce** (*Aythya fuligula*) – A megfigyelt mennyiség 0–335 pd volt, november és március között volt jelen a Dunán. Megérkezése után hirtelen megemelkedett létszáma, s decemberben el is érte maximumát (335 pd). Januárban szinte eltűnt a folyóról (16 pd). Februárban még egyszer meghaladta létszáma a 100 pd-t, de márciusban már alig maradt belőle (27 pd), s ezt követően végleg elvonult (**1. ábra**). Hasonló élőhelyeken, szakaszon volt található, mint a kerceréce.
- **Sárgalábú sirály** (*Larus michahellis*) – A megfigyelt mennyiség 3–197 pd volt. A maximumot nyár végén észleltük (197 pd), ami folyamatosan csökkent a következő év tavaszáig (**1. ábra**). Az összes megfigyelt sárgalábú sirály (n=666 pd) eloszlása alapján legnagyobb gyülekezőhelyei Almásfüzitő és Szob zátonyainál, közárásainál vannak (**2. ábra**).

Bár a kisebb létszámú fajoknál soroltuk fel a **viharsirályt** (*Larus canus*) (max. 49 pd) (**1. ábra**), de diszperziójáról ugyanazt mondhatjuk el, mint a másik két sirályfaj esetében.

A **bütykös hattyú** (*Cygnus olor*) ugyancsak kisebb létszámban (max 17 pd) és igen hektikusan fordul elő e Duna szakaszon (**1. ábra**). Főként télire érkehetnek ide hattyúk. Mivel a vizsgált szakasz felső részéről a Kis-Duna (egészen Győr belterületéig) általában elszívja a megjelenő példányokat (ott is etetik őket), így csak ritkán jelennek meg Gönyűnél, az Erebe-sziget mellékágainál. Korábbi nagyobb létszámú megjelenésük ebben a szezonban elmaradt.

A ritkább fajok közül fészkelése okán megemlítendő a **szürke gém** (*Ardea cinerea*), amely a kárókatónával együtt ugyancsak 3 telepen fészkel, 2014-ben becslésünk szerint **83–90 párban** (Zsidó-sziget: 50–55 pár, Süttői-sziget: 8–10 pár, Helemba-sziget: 25 pár), ami megfelelt a 2013-as fészkelő pár számnak.

A **rétisasnak** (*Haliaeetus albicilla*) **két** ismert fészke (Nagy-Erebe-sziget és Mocsi-sziget) közül, csak a Mocsi-szigeti fészkek volt lakott 2014-ban.

IRODALOMJEGYZÉK

- FARAGÓ, S. (1996): *A Duna Gönyü – Szob közti szakasza (1791-1708 fkm) vízimadár állományának 10 éves (1982-1992) vizsgálata. Magyar Vízivad Közlemények 1*: 1–461.
- FARAGÓ, S. (1997): The methodology used for the long-term monitoring of water birds in a large river. The Danube River between Gönyü and Szob (river kms 1791-1708) in Hungary, a case study. In: FARAGÓ, S. & KERÉKES, J. J. (Eds.): *Limnology and Waterfowl. Monitoring, Modelling and Management*. Proceedings of a Symposium on Limnology and Waterfowl, Sopron/Sarród, Hungary, November 21-23, 1994. *Magyar Vízivad Közlemények 3 – Wetlands International Publication 43*: 31-41.
- FARAGÓ, S. (2015): Jelentés a Gönyü – Szob közti Duna-szakasz (1791 – 1708 fkm) 2012. augusztus – 2013. április időszakának vízimadár felméréseiről. *Magyar Vízivad Közlemények 26*: .

**REPORT ON THE WATERBIRD CENSUSES OF THE DANUBE RIVER BETWEEN
GÖNYÜ AND SZOB (River kms 1791–1708) DURING THE PERIOD AUGUST 2013
AND APRIL 2014.**

Faragó, S.

SUMMARY

Based on the results of the waterfowl counts (shown in **Tables 2** and **3**) completed during the 2013/2014 season in the section between Gönyü and Szob of the river Danube, we recorded the largest number of waterbirds (n=4413) in December, while the smallest total number of birds occurred in April (n=682). The daily water levels shows **Table 1**.

We observed the highest *number of species* (17 species) in March, while in October and April we saw only 7 species. During the 9-month study, we observed **23 species**.

Species that only appeared occasionally or in small numbers (<100 per observation) included *Cygnus olor* (max. 17), *Anser fabalis* (max. 6), *Anas crecca* (max. 45), *Anas acuta* (1), *Anas querquedula* (max. 12), *Aythya ferina* (max. 11), *Mergus albellus* (5), *Mergus merganser* (max. 42), *Podiceps cristatus* (max. 2), *Egretta garzetta* (1), *Egretta alba* (max. 25), *Haliaeetus albicilla* (max. 3), *Pandion haliaetus* (1), *Vanellus vanellus* (17), *Larus canus* (max. 49) and *Sternula albifrons* (3).

Species that appeared in larger numbers and quantities (>100 per observation) were as follows: *Anas platyrhynchos*: 101–2678, *Phalacrocorax carbo*: 89–856, *Bucephala clangula*: 0–774, *Larus ridibundus*: 23–594, *Aythya fuligula*: 0–335 and *Larus michahellis*: 3–197. **Figures 1 and 2** present the dynamics and frequency dispersion of common species.

There are 3 known cormorant nesting colonies in the studied section of the Danube; in 2014, **270–275 pairs** nested there. There were **83–90 pairs** of **grey heron** (*Ardea cinerea*) which, like the cormorant, also only nests in 3 colonies. There are also **two** known **white-tailed eagles** (*Haliaeetus albicilla*) **nests** in the section of the Danube (Nagy-Erebe Island and Mocsi Island); only the last nest was inhabited in 2014 and breeding were as well.

